

Inkliuzinio (įtraukiojo) ugdymo metodų ir priemonių tyrimai

Santraukos ataskaita

PRATARMĖ

Šios ataskaitos tikslas - naudojant nacionalinę ir tarptautinę bibliografiją šia tema - trumpai apibūdinti inkluzinio švietimo padėtį aštuoniose SOLIS projekto konsorciumo šalyse (JK, Turkijoje, Italijoje, Maltoje, Norvegijoje, Lietuvoje, Graikijoje, Ispanijoje), apžvelgti visas bendras tendencijas, ištirti požiūrį į įvairovę ir dalyvavimą, ir galiausiai informuoti apie kiekvienos šalies situaciją ir gerosios praktikos pavyzdžius.

A. TEISINĖ-INSTITUCINĖ SISTEMA

- Teisinis pagrindas

Visos aštuonios šalys įtraukijį švietimą laiko savo šalių švietimo sistemos tikslu. Ši tendencija pastebima daugelyje tarptautinių konvencijų ir sutarčių, kurios buvo įtrauktos į nacionalinius įstatymus. Čia nenagrinėsime nacionalinių įstatymų leidybos priemonių, kuriomis siekiama inkluzinio švietimo, nes tai gerokai viršytų šios ataskaitos ribas.

Paminėsime tik keletą svarbiausių ir įtakingiausių teisinių aspektų, kurie atvėrė kelią įvesti nacionalinius teisės aktus, kuriais siekiama įtraukiojo švietimo:

Vaikų teisių konvencija (UNICEF, 1990)

Salamanca pareiškimas dėl specialiųjų poreikių ugdymo principų, politikos ir praktikos (UNESCO 1994)

Jungtinių Tautų Tūkstantmečio plėtros tikslai (UN, 2000)

Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslai (UN, 2018) (ypatingai SDG, kuri apibrėžiamas kaip tikslas "užtikrinti įtraukų ir teisingą švietimą ir skatinti mokymosi visą gyvenimą galimybes visiems")

Reikėtų paminėti, kad nacionalinės konstitucijos taip pat buvo šaltinis kuriant ir priimant teisės aktus dėl įtraukiojo švietimo. Pastebima, kad ši teisėkūros tendencija įsibėgėjo nuo 1990-ųjų ir tęsiasi šį dešimtmetį.

- Įstatymai, politika ir institucijos

Politikos kryptys (pvz., tos, kurios įtvirtintos mokyklų programose) paprastai turi platesnę inkluzijos viziją (viena iš tokių politikų yra Maltos nacionalinė inkluzinio švietimo sistema. Daugiau apie šią iniciatyvą rasite toliau pateikiamame gerosios praktikos pavyzdžių skyriuje). Tačiau negalima vienašališkai pabrėžti, kad politika turi būti nekintanti ir nuosekli visais švietimo lygmenimis, nes fragmentiškos intervencijos, ir juo labiau regresijos (tokios, kaip aprašoma vienoje JK ataskaitoje) sukelia painiavą, nepateisina lūkesčių ir galiausiai duoda neigiamų rezultatų.

Čia reikia pridurti, kad, kaip teigiama ataskaitose ir atvejų tyrimuose, patikimų institucijų, kurios yra įsipareigojusios vykdyti inkluzinį švietimą, dalyvavimas inkluzijos srityje gali vaidinti tikrai teigiamą vaidmenį. Tokios ataskaitose minimos institucijos yra OFSTED JK arba Vaikų ombudsmenas Graikijoje (dėl pastarosios žr. Graikijos atvejo analizę toliau).

B. INKLIUZIJA

- Kas tai yra inkluzija švietime?

Inkluzija (įtraukimas) kaip sąvoka turėtų būti kuo platesnis: į ją turėtų būti įtraukti visi besimokantieji, neatsižvelgiant į tapatumą, kilmę ar sugebėjimus¹

Kai kuriose ataskaitose buvo paminėta, kad **integracija**, ir juo labiau **inkorporacija** į dominuojančią kultūros paradigm, nėra inkluzija. Įtraukimas įvairovę ir skirtumą pripažįsta ir priima kaip išteklių, o ne kaip problemą. Šia prasme inkluzinė mokykla reaguoja į skirtingus besimokančiųjų poreikius ir priima įvairias kultūrinės praktikas, kurios egzistuoja daugiakultūroje visuomenėje, ir tai, kaip jie išreiškiami mokyklos kontekste.

- Iššūkiai

Visose nacionalinėse ataskaitose teigiama, kad inkluzinis ugdymas yra oficialus švietimo tikslas, aiškiai nurodytas visų aštuonių SOLIS projekto šalių mokymo programose. Tačiau, kaip tai aiškiai ar numanomai pripažįstama beveik visose ataskaitose, ir kaip aiškiai nurodyta bibliografijoje, mokymo programos ir įstatymai bei politika, nepaisant jų svarbos skatinant (arba neigiamai - trukdant) inkluzinį procesą, nėra savaime pakankami norint pasiekti įtraukti. **Reikėtų pabrėžti, kad įtraukimas yra ne būsena, o daugialypis procesas, kurį lemia daugybė veiksnių, kai kuriuos iš jų trumpai paminėsime toliau:**

- Pati mokykla turi būti įtraukta į visus savo funkcijų aspektus. Kitaip tariant, mokyklos turi puoselėti **inkliuzinį etosą** (mokyklos su inkluziniu etosu pavyzdys aprašytas Norvegijos atveju, žiūrėti tyrime toliau).
- **The role of students is of paramount importance as they are the ones that have to embrace inclusion as an attitude towards their peers** (please see below the short section on participation).
- **Moksleivių vaidmuo yra nepaprastai svarbus, nes būtent jie turi priimti inkluziją kaip požiūrį į savo bendraamžius** (žr. žemiau trumpą dalyvavimo skyrių).
- **Mokytojų vaidmuo taip pat labai svarbus.** Inkluzinis ugdymo planas gali būti neveiksmingas dėl išankstinio mokytojo nusistatymo, kuris (savo noru ar nesąmoningai) diskriminuoja savo mokinius.
- Mokytojai turėtų ne tik norėti, bet ir **įtraukti inkluzinį etosą kaip pagrindinį principą savo mokymo praktikoje.** Remiantis kai kuriomis ataskaitomis (taip pat nurodyta atitinkamoje bibliografijoje), daugelis (jei ne dauguma) mokytojų neturi tam reikiamų mokymų. Todėl mokytojų rengimo poreikis yra būtinas inkluziniam procesui (šios krypties žingsniai minimi ataskaitose apie Lietuvos ir Maltos švietimo sistemas. Be to, Italijos atvejo tyrimas apibūdina bendras pastangas mokytojų ugdymo atžvilgiu inkluzinio švietimo srityje.
- Mokyklų ir moksleivių nepakanka norint skatinti veiksmingas inkluzijos pastangas. **Tėvai ir vietos bendruomenės** taip pat turi priimti įtraukų etosą ir aktyviai dalyvauti procese (žr. Ispanijos atvejo analizę). Įtraukimas kaip praktika yra socialinis procesas ir jo negalima primesti iš viršaus (šiuo klausimu žr. toliau pateiktą Graikijos atvejo analizę). Kitaip tariant, tam **reikia holistinio požiūrio.**

¹ žiūrėti UNESCO (2020), p. 23

C. ĮVAIROVĖ

Įtraukimas, kaip jau minėta, apima įvairovę. Bet ką šio projekto kontekste turime omenyje terminu įvairovė? Visų partnerių ataskaitose tikslas buvo nustatyti labiau pažeidžiamas grupes, taigi ir tas, kurioms gresia atskirtis. Kitaip tariant, tos grupės, kurių įtraukimas yra desideratum – tai kas reikalinga ir pageidaujama.

Pažeidžiamos grupės buvo nustatytos pagal **skurdą, lytį, etninę kilmę (ypač imigranto ar pabėgėlio statusą turinčius žmones), religiją, seksualinę orientaciją ar tapatybę ir negalią.**

- Skurdas

Remiantis Europos Komisija² mokyklos nebaigimas dažnai susijęs su skurdu ir nedarbu. Tačiau šis klausimas yra toks sudėtingas ir daugialypis, kad gerokai viršija SOLIS projekto ribas ir išteklius. Tai, ką SOLIS gali padaryti, yra skaitmeninio istorijų pasakojimo būdu padėti skleisti suvokimą apie tai, kad skurdas, ypač mokykloje, yra sunki socialinės atskirties forma.

- Lytis – seksualinė orientacija - tapatybė

Kaip diskutuojama šioje grupėje, mokyklos turi tam tikrą atsakomybę skatinti įtrauktį, o tai galima pasiekti palengvinant teigiamą ir sveiką draugystę. Taip pat minima, kaip stereotipai, pagrįsti lytine ir seksualine orientacija, gali tapti kliūtimi. Konkrečiai, galime pastebėti, kad lyčių atotrūkis, nors ir gerokai mažesnis, vis dar išlieka daugelyje konsorciumo šalių. Šia prasme atskirties galima išvengti, jei moksleiviai supras savo teises ir pareigas (kaip siūloma JK ataskaitoje).

- Moksleiviai su imigrantų ir pabėgėlių statusu

Šią grupę mes paminėjame kaip imigraciją, tačiau pastarasis pabėgėlių antplūdis iš konfliktų kamuojamų šalių pakeitė gilų kultūrinį ir socialinį suvokimą Europos šalyse. Iš monokultūrinių, etniniu ir religiniu požiūriu homogeniškų visuomenių jie tapo daugiakultūremis, o tai atsispindi visų projekto šalių mokyklų gyventojų sudėtyje. Iššūkis, susijęs su šių grupių moksleivių įtraukimu į mokymo procesą, vis dar kelia iššūkį visų konsorciumo šalių švietimo sistemai. Bendros pastangos šia linkme paaiškėja iš visų projekto partnerių šalių pranešimų (žr., pavyzdžiui, Turkijos atvejo analizę). Nepaisant to, riboti veiksniai yra dominuojančių grupių (įskaitant mokinius, politikos formuotojus, mokytojus, tėvus ir vietos bendruomenes) riboti išteklių ir išankstinis nusistatymas.

- Negalia

Neįgalumas yra vienas iš pagrindinių atskirties veiksnių. Ankstesnė specialiųjų poreikių mokinių segregacijos paradigma palaipsniui keičiama inkliuziniu ugdymu. Nors procese yra daug kliūčių (išankstinis nusistatymas, išteklių trūkumas ir tinkamo dėstytojų mokymo poreikis minimas ataskaitose), šalys, orientuojančios savo švietimo sistemą į integracinį ugdymą, supranta inkliuzinio švietimo naudą. Viena svarbiausių kritikų, paminėta dviejuose nacionaliniuose pranešimuose (Ispanija ir Graikija), yra ta, kad nepaisant to, kad oficialiai remiamas ir siekiama mokymosi sunkumus / negalią turinčių žmonių inkliuzinio ugdymo tikslo, sistema išlieka įtvirtinta medicininiame negalios sąvokos lygmenyje, kuri neįgalumą suvokia kaip ligą, o ne kaip iššūkį. Šia prasme švietimo įtraukties tikslą nustelbia suvokimas,

² https://ec.europa.eu/education/policies/school/early-school-leaving_en

kad specialiųjų poreikių turintys moksleiviai pirmiausia laikomi sergančiais žmonėmis, kuriuos reikia koreguoti, o ne kaip asmenis, turinčius savo poreikius ir talentus, ir kurie turi būti įtraukti į socialinę erdvę.

Teigiamą inkliuzinio švietimo vaidmenį socialinės įtraukties srityje, be kita ko, pabrėžė Europos specialiųjų poreikių ir inkliuzinio švietimo agentūra *ataskaitoje „Įtraukiančio švietimo ir socialinės įtraukties sąsajų įrodymai“* (S. Symeonidou ed. 2018).

Remiantis ataskaita:

- Inkliuzinis ugdymas padidina bendraamžių **tarpusavio sąveikos** galimybes ir galimybę užmegzti artimą draugystę tarp besimokančiųjų su negalia ir be jos.
- Kad socialinė sąveika vyktų inkliuzinėse aplinkose, reikia tinkamai atsižvelgti į keletą elementų, kurie skatina besimokančiųjų dalyvavimą (t.y. galimybė bendradarbiauti, pripažinti ir priimti).
- Neįgalūs mokiniai, mokomi inkliuzinėse aplinkose, gali pasirodyti akademiškai ir socialiai geriau nei besimokantieji atskirtoje aplinkoje.
- Dalyvavimas ir palaikymas inkliuzinio ugdymo įstaigose padidina tikimybę įstoti į aukštąjį mokslo ugdymo įstaigą.

Nors ataskaita skirta moksleiviams, turintiems negalią, galime teigti, kad šios išvados vienodai taikomos visoms grupėms, kurios rizikuoja būti atstumtos bet kurioje švietimo aplinkoje.

- Trumpas komentaras apie patyčias ir atskirtį

Patyčios nėra esminė projekto SOLIS tema. Nepaisant to, kai kuriuose pranešimuose patyčios minimos kaip **smurtinė atskirties praktika**. Čia reikia pabrėžti tai, kad, kaip rodo tyrimai, pažeidžiami moksleiviai dėl negalios, rasės ar seksualinės orientacijos dažniau patiria patyčias. Be to, šališkumo grupėje teorija rodo, kad rasinė auka ir patyčios mokyklose yra glaudžiai susijusios, o bendraamžių rasinė diskriminacija yra žinoma kaip rimta patyčių forma.

Nurodydami akivaizdų dalyką, čia turime paminėti, kad patyčioms nėra vietos inkliuzinėje mokykloje. Šia prasme įtraukusis etosas gali būti vertinamas kaip labai veiksminga kovos su patyčiomis priemonė.

D. DALYVAVIMAS

Kaip jau minėjome aukščiau, socialinė bendraamžių sąveika yra esminis veiksnys plėtojant inkliuzinį procesą. Mes taip pat pabrėžėme, kad tėvai ir vietos bendruomenės turi aktyviai remti inkliuzinį švietimo procesą.

Derėtų padaryti pastabą apie moksleivių bendradarbiavimą, kaip pripažinimo ir įtraukaus priėmimo procesą. Besimokančiųjų sąveika, dalyvavimas ir bendradarbiavimas pagrįstai vertinamas kaip metodas, per kurį galima sėkmingai įveikti išankstinius nusistatymus. Šiuo atžvilgiu moksleivių sąveika turėtų vykti ne tik žaidimų aikštelėje, bet ir klasėje, kaip priemonė ugdyti minkštuosius įgūdžius, kurie gali padėti besimokantiems ugdyti savo asmenybę taip, kad jie padėtų atpažinti, suprasti ir priimti įvairovę.

Tačiau reikėtų pažymėti ir, kaip rodo kai kurie pranešimai, kad mokymosi bendradarbiaujant veikla, nors ir plačiau remiama oficialių mokymo programų, paliekama mokytojų nuožiūrai, kurie ne visada turi reikiamą kompetenciją, kad sėkmingai jas įgyvendintų.

E. GEROJI PRAKTIKA (ATVEJO ANAZILĖ)

Šiame skyriuje trumpai pristatysime atvejų analizę ir (arba) gerosios praktikos pavyzdžius, kuriuos pateikė SOLIS projekto partneriai. Šių situacijų analizės tikslas yra sudaryti pagrindą keitimuisi nuomonėmis dėl skirtingų požiūrių į inkluzinį švietimą, siekiant padėti įvairių šalių pedagogams „išplėsti savo dabartinę praktiką taip, kad būtų galima pasiekti įvairių patobulinimų sistemoje“.

1. JK (Anglija). Pastaba apie ugdymą bendradarbiaujant

CW yra mokytojas vidurinėje mokykloje (11 to 18 m. ažiaus mokiniai) Leeds'e, kurioje mokosi 1240 vaikai, kurie įvertinti lygiu „gerai“ Spalio mėn. 2018.

„Tokie dalykai yra aptariami PSE (asmeninio ir socialinio ugdymo) pamokose kartą per dvi savaites, NT pamokose, kabinete (registracijos grupės) ryte - tai trunka 15 minučių. Kiekvieną savaitę mes taip pat turime „gerovės trečiadienius“, **prie kurių temos mokiniai dirba kartu. Kai aptariame asmenines temas, vaikai yra labai atviri ir tiesiog tam pritaria. Atrodo, kad jiems įdomu ir neatrodo keista ar gėdinga kalbėti apie tokius dalykus.**“

„Tai gana pasiturinti mokykla – labai viskas tvarkinga, todėl daugiakultūriškumo problema nelabai iškyla. LGBTQ + tema mums yra svarbi - aš mokau mokinį, kuris kurį laiką pasirinko būti belyčiu ir dabar nusprendė, kad yra berniukas. Bet jam ir tai gerai, ir man palengvinimas, prisimenant pasakyti „jis“, o ne „jie“. Jis neprieštaravo, kai netyčia jiems visiems pasakiau „iki, mergaitės!“, neteisingas pasirinktas įvardis. Viskas tik dėl to, kad viskas labai atvira.“

„Mes neturime mokinių, turinčių sunkią negalią, tačiau turime tris klases, kuriose yra mišrių mokinių iš mūsų mokyklos ir netoliese esančios specialiosios mokyklos - dideli mokymosi sunkumai ir autizmas. Jie turi klasės bazę, kaip ir pradinėje mokykloje, tačiau dalyvauja dalykinėse pamokose kartu su kitais mokiniais. Mūsų mokiniai palaiko vienas kitą, padeda vienas kitam ir puiku tai pamatyti.“

„Savo pamokose planuoju daugybę bendradarbiavimo veiklų.“

2. TURKIJA. Sporto edukacija kaip inkluzinio ugdymo metodas

Socialinės sanglaudos stiprinimo sportu vietiniu ir tarptautiniu mastu saugomų asmenų bei priimančios visuomenės projektas

Partneriai; Jaunimo ir sporto Ministerija, ORF (Olympic Refugee Foundation), UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees), SGDD (Association for Solidarity with Asylum Seekers and Migrants), NOC (National Olympic Committee of Turkey)

Projekto tikslas: Stiprinti socialinę sanglaudą tarp asmenų, gyvenančių Turkijos šalyje, kuriems taikoma laikina ir tarptautinė apsauga, ir priimančios visuomenės, suteikiant galimybę laikinai ir tarptautiniu mastu apsaugoti asmenis vykdant sportinę veiklą, nustatant rizikos grupių asmenis ir nukreipiant juos į atitinkamas institucijas, kurios teikia apsaugą ir paramą.

Projekto veiklos: Sporto kursai įvairiose sporto šakose 8-18 metų vaikams; Sąmoningumo ugdymo veikla tokiais klausimais kaip mityba, higiena, asmeninis tobulėjimas, vaikų teisės, vaikų vystymasis šeimose ir vaikų, kurie dalyvauja sportinėje veikloje, socialinė aplinka; Sporto šventės; Savanorių lyderių stovyklos; Mokymai vaikams ir jaunimui įgyti sporto kultūrą ir integruotis į olimpines vertybes.

Numatomi rezultatai: Projekto pabaigoje; 7.200 vaikų naudosis sportine veikla ir šios progamos deka susitiks su Jaunimo centrais; 21 600 žmonių turės naudos iš sąmoningumo

ugdymo; Bus atrasti talentingi sportininkai; Asmenims, kuriems gresia pavojus, bus nukreipti, kad gautų apsaugą; Dėl visos šios veiklos bus tiesiogiai pasiekta 43 940 žmonių, o netiesiogiai - 72 960 žmonių.

3. ITALIJA. Mokytojų edukavimas ir mokymas bendradarbiaujant

Projektas „InterAction“ – siekiama lavinti įgūdžius kovojant su mokyklos nebaigimu “ (InterAction - Increase skills to combat early school leaving) <https://percorsiconibambini.it/interaction/scheda-progetto/>). Kai kuriuose Palermo miesto rajonuose įgyvendinamas projektas, skirtas kovoti su mokyklos nebaigimu ir arb ankstyvu pasitraukimu iš mokyklos, įtraukiant švietimo bendruomenę.

Vykdamas projektą „InterAction“, du seminarai, išbandyti trijose priemiesčio mokyklose, kuriose didelis mokinių išsisklaidymo ir skurdo lygis. Tai atitiko geros praktikos elementus: „Caro Diario“ (Gerb. Dienoraštis) ir „Maestri di Gioco“ (žaidimų mokytojai). Dviejuose seminaruose dalyvavo 3 vidurinės mokyklos, 2 klasės, 40 mokinių nuo 12 iki 13 metų ir 27 mokytojai.

„Maestri di Gioco“ seminario tikslas buvo suteikti mokytojams žinių, metodų ir įrankių, leidžiančių žaidimo būdu valdyti santykių dinamiką klasėje.

Šios dirbtuvės buvo parengiamosios prieš „Caro diario“ dirbtuves, kurios vyko kartu su mokiniais ir dalyvaujant mokytojams. „Caro Diario“ seminario tikslas buvo **skatinti teigiamų santykių užmezgimą ir padidinti mokinių dalyvavimą klasės gyvenime ir veikloje.**

Prieš pradėdant seminarą, buvo surengti susitikimai su klasės taryba, kurie nurodė įvairius probleminius aspektus ir ypatingus socializacijos proceso sunkumus, susijusius su daugelio mokinių klasifikacija pagal „Specialieji ugdymosi poreikiai“. Šie sunkumai taip pat siejami su pažeidžiama socialine ir ekonomine padėtimi. Veikla buvo orientuota į savo emocijų valdymą ir kitų emocijų interpretavimą.

4. MALTA. Aiški ir suprantama švietimo politika siekiant įtraukties

2019 m. Balandžio mėn. Maltos švietimo institucijos paskelbė Nacionalinę inkluzinio švietimo sistemą kartu su inkluzinio švietimo mokyklose politika. Šiuose oficialiuose dokumentuose pateikiamas platus įtraukties apibrėžimas, apimantis besimokančius neįgaliuosius, skirtingos seksualinės orientacijos besimokančiuosius, besimokančiuosius iš etninių mažumų, skirtingos religijos ir besimokantys aukštų gebėjimų, kad atspindėti mokinių kohortą mokykloje. Toliau vadovaujant mokykloms, siekiama pašalinti šias kliūtis, paskirstant biudžetą ir rengiant planus, kaip mokyklos būtų plėtojamos įtraukiau ir prieinamiau. Politika apima inkluzinio ugdymo koncepciją, vertybes ir principus, teigiamai reaguojant į besimokančiųjų įvairovę. Siekiama suburti visus pedagogus ir praktikus, besimokančiuosius, šeimas ir bendruomenės narius, kurie kuria palankias mokyti kolegijas ir mokyklas, taip suteikdami visiems besimokantiems išsilavinimą, kurį jie turi teisę įgyti. Tokie pavyzdžiai: „Užtikrinti, kad mokymo programoje būtų atsižvelgiama į įvairias kultūras, atstovaujamas mokyklos bendruomenės demografijoje“ ir „supratimas apie darbo kalbą ir aiškus ženklų naudojimas, pvz. spalvų kodavimas, piktogramos“, kad būtų galima įvardinti tuos, kurie neabejotinai juda teisinga linkme.

5. NORVEGIJA. Mokykla su inkliuziniu etosu

Norvegijos Innlandet grafystėje esanti 6-16 metų amžiaus vaikų mokykla pasirinko tiesioginį požiūrį įtraukimą į mokyklą - tai apima visas amžiaus grupes, pradedant vaikams nuo 6 metų, tačiau yra vienodai aktuali ir dalis tikrųjų mokyklų taisyklių vyresniems mokiniams. Mokyklos politikoje teigiama, kad vykdant veiklą, taip pat ir socialiniame kontekste, jei kartu yra 2 ar daugiau mokinių, o savarankiškas mokinyš prašo prisijungti, 2 ar daugiau asmenų grupė turi pasakyti „taip“. Taip pat yra vienodi mokinių, kurie yra vieni, lūkesčiai, kad jei jie paprašys didesnės grupės, tada ta grupė turi juos įtraukti. **Tai yra ypatingai atviras ir tiesus požiūris į inkliuziją, kuris ir sukuria kultūrą, pagal kurią natūralu, kad įtraukiami visi, nesvarbu, kokia jų kilmė ar gabumai.**

Praktikoje mokytojai tokį požiūrį laiko sėkmingu, **sukuria mokinių įtraukties ir gerovės kultūrą, kuri turi ilgalaikį poveikį nuo pirmųjų metų mokykloje.** Šis metodas yra sudėtingesnis vyresniems vaikams, kai jie yra nusistovėjusiose bendraamžių grupėse, tačiau mokyklos politika yra vienoda visose amžiaus grupėse, įskaitant 12-16 metų moksleivius. Tai ypač veiksminga mažinant atskirties ir patyčių jaunesnio amžiaus grupėse - tai yra tendencija, kuri tęsiasi.

6. LIETUVA. Pedagogų mokymas inkliuzinio ugdymo principų

Mokyklų Tobulinimo centas Lietuvoje iniciavo programą **Renkuosi mokytis** (<https://www.renkuosimokyti.lt/>). Ši programa priklauso tarptautiniam tinklui **Teach For All** Global Network. Programa pritraukia motyvuotus, į paramą orientuotus dalyvius, kurie dvejus metus dirbs mokyklose. Programos pabaigoje apie 70 procentų dalyvių lieka švietimo srityje ir toliau dirba kaip mokytojai, mokyklų vadovai, akademinės bendruomenės nariai ar švietimo srities politikai. Prie pokyčių prisideda ir nacionalinės mokyklos - kartu su programos dalyviais įgyvendina pokyčių projektus. Tai suburia bendruomenę, kuri padeda užtikrinti pokyčių tvarumą. Pagrindinis programos tikslas:

- Sumažinti socialinę nelygybę švietimo srityje
- Sukurti mokyklą, kurioje kiekvienas vaikas jaučiasi gerbiamas ir vertinamas
- Suformuoti naują požiūrį į ugdymą ir mokytojo profesiją

Vienas tokių programos „Renkuosi mokytis!“ pavyzdžių yra Širvintų Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazija. Po apklausos mokykloje išaiškėjo, kad mokykla susidūrė su mokinių įsitraukimo į ugdymo procesą problema. Mokykla tapo programos „Renkuos mokytis“ dalyve ir su jų pagalba mokykloje įgyvendino pokyčių projektą, kurio tikslas buvo sustiprinti mokyklos vadovų, mokytojų, tėvų ir mokinių bendradarbiavimą, ypatingą dėmesį skiriant mokytojų bendradarbiavimo stiprinimui ir vadovavimo kompetencijų ugdymui.

7. GRAIKIJA. Išankstinis nusistatymas ir vietos bendruomenių vaidmuo – kodėl institucijos svarbios?

The Greek Ombudsman, Children’s Rights cycle, Mediation summary, Tackling school violence and bullying incident, G.Moschos-M.Tsagkari, October 2015

Teigiamas vietos bendruomenės vaidmuo yra labai svarbus įtraukiant imigrantų ir pabėgėlių vaikus. 2015 m. Spalio mėn. Vaiko teisių kontrolieriaus tarnybos paskelbtoje ataskaitoje kalbama apie konkretų Atėnų pradinės mokyklos mažumos mokinio atvejį: *The Greek Ombudsman, Children’s Rights cycle, Mediation summary, Tackling school violence and bullying incident, G.Moschos-M.Tsagkari, October 2015.*

Moksleivis buvo pastebėtas dėl agresyvaus elgesio su savo klasės draugais. Dauguma tų vaikų tėvų pareikalavo, kad mokinys būtų pašalintas iš mokyklos arba jam paskirta specialiojo pedagogo paslaugos, kuris suteiktų jam paramą.

Iškvieistas vaikų teisių kontrolieriaus atstovas surengė atskirus susitikimus su mokinių grupe, tėvų grupe ir pedagogais. Suvokta, kad problema buvo tėvų keliami įtampa, kuri keletą kartų siekė apsaugoti savo vaikus nuo potencialių patyčių aukų, tokiu būdu nustatydama kliūtis mokytojams veiksmingai valdyti situaciją. Prieita išvados, kad daugelio berniuko sunkumų nebekils, jei bus išklaudyti visi situacijos dalyviai.

Vaikų teisių kontrolierius kartu su mokyklos patarėju stengėsi sumažinti įtampą tėvų grupėje ir, įvertinęs situaciją sudarė konsultavimo sąlygas bendruomenės viduje, skatino bendradarbiavimą ir užtikrino sėkmingą mokyklos darbą.

8. ISPANIJA. Bendruomenių įtraukimas į ugdymo procesą

“**Patios Inclusivos**” yra projektas, kurio tikslas - paversti mokyklų žaidimų aikštelę ir poilsio vietas įsitraukimą skatinančiomis erdvėmis. Projekto planas yra padalintas į skirtingus etapus, kurie baigsis rezultatais, kuriuos bus galima naudoti ateityje pasibaigus projektui. Projektas pradžioje atliktas pirminis vertinimas, siekiant išsiaiškinti, kokia yra dabartinė padėtis įtraukties požiūriu ir kokia būtų ideali situacija. Projektas sukūrė komisiją, kurią sudarė skirtingos moksleivių grupės, šeimos nariai, mokytojai ir valdybos nariai. Šios komisijos tikslas buvo susitikti ir suplanuoti projekto veiklą, siekiant sukurti įtraukią erdvę mokyklų žaidimų aikštelėse. Buvo atstovaujama visoms mokykloje dalyvaujančioms žmonių grupėms, kad būtų galima tinkamai atspindėti visus atskirus požiūrius į inkluziją.

“**Patios Inclusivos**” dalijasi daug informacijos apie tai, kokia turėtų būti žaidimų aikštelė, kad būtų įtrauki. Projektas teikia paramą mokykloms, kad padėtų joms tapti integracinėmis, suteikdamas mokytojams ir švietimo personalui išteklių tai skatinti. Vienas iš svarbiausių vertingų pagrindinių aspektų, kurį apima šis projektas, yra tai, kad jis vertina visų narių svarbą siekiant realios įtraukties, atsižvelgiant į tai, kaip kiekvienas gali padėti inkluzijos procesui.

F. VIETOJE IŠVADŲ. SKAITMENINIO PASAKOJIMO AKTUALUMAS

Skaitmeninis pasakojimas yra žinių/informacijos skleidimo forma, per kurią žmonės gali apibūdinti situaciją ar patirtį. Per jį autentiškai galima išreikšti pasakotojo mintis, emocijas ir išgyvenimus. SOLIS projektas buvo sukurtas darant prielaidą, kad skaitmeninis pasakojimas gali vaidinti svarbų vaidmenį didinant informuotumą ir užkertant kelią mokinių atskirčiai mokykloje, per esamų ir naujų praktikų kūrimą.